

OZBROJENÝ ÚTOČNÍK VE ŠKOLE

Mgr. Veronika Švehlová Bullová

Před více než dvěma lety jsem – na pozici manažerky prevence kriminality Krajského úřadu Jihočeského kraje – registrovala opakované dotazy ředitelů škol, zda existují nějaké postupy pro předcházení a řešení ozbrojených útoků ve školách. V té době jsem jim nedokázala nabídnout nic konkrétního, a tak jsem se začala o dané téma víc zajímat a sondovala informace a zkušenosti z ostatních krajů. Zjistila jsem, že policie v Praze zrovna pořádá ve školách sérii seminářů o této problematice, a tak jsem se na to do Prahy, ještě s kolegou, zajela podívat. Myšlenka a způsob zpracování seminářů se nám líbily a od pražských kolegů jsme získali všechny důležité informace o tom, jak můžeme jejich projekt přenést k nám a začít používat pro naše školy. Nejprve bylo potřeba domluvit se s naší krajskou policií a také se zdravotnickou záchranou službou, bez kterých bychom mohli projekt jen těžko připravit a uskutečnit. Vytvořili jsme pracovní tým a připravili devět teoretických seminářů pro ředitele škol napříč celým krajem. Cílem bylo seznámit je s problematikou ozbrojených útoků ve školách, diskutovat s nimi o tom, zda se může něco takového přihodit i v České republice, jak se škola, učitelé a žáci mohou na takovou situaci připravit a jak alespoň v základu lze snížit míru rizika útoku. V tu dobu asi nikoho z týmu nenapadlo, že o projekt bude takový zájem a postupně se budou v dalších letech připravovat další, rozšířené fáze.

Projekt jsme spustili od roku 2016. Po teoretických seminářích pro ředitele škol v kraji jsme vybrali osm pilotních škol, se kterými jsme začali pracovat na projektu ve dvou, resp. třech částech:

1. prověření a nastavení bezpečnostních a režimových opatření školy, posléze je pro zaměstnance (pedagogické i nepedagogické pracovníky) připraven celodenní výukový zážitkový seminář „Nácvik chování při útoku“, kde zkušení policejní instruktoři, preventisté a záchranáři předávají informace, jak takovou situaci „zvládnout“ a zaměstnanci mají příležitost si to sami vyzkoušet v modelových situacích. Cokoliv potřebují, konzultují s policisty a záchranáři.

2. seminář poskytnutí laické první pomoci při útoku, který probíhá cca s týdenním odstupem po předchozím nácviku a realizuje ho zdravotnická záchraná služba. Následně se s vedením školy pracuje na úpravě / zavedení bezpečnostních opatření, tvorbě interní bezpečnostní směrnice, nastavení školního varovného signálu a interní krizové komunikace. V této fázi dochází (jak víme z průběžné evaluace projektu) k výraznému posunu ve vnímání bezpečnostních opatření ze strany zaměstnanců škol.
3. společný „Nácvik chování při útoku“ zaměstnanců s žáky či studenty. Tato část je fakultativní a uskutečňuje se jen v těch školách, které o ni mají zájem. Cílem je jednak prověření funkčnosti školního varovného signálu, nastavené interní komunikace v případě mimořádné události a samostatné práce zaměstnanců školy se žáky. Jde tedy o prověření toho, co se zaměstnanci z předchozího školení odnesli a jak budou samostatně, již bez asistence, postupovat. Odpoledne pak následuje rozbor a zpětná vazba k nácviku.

V dalších měsících jsme postupně zdokonalovali a upravovali jednotlivé části projektu tak, jak jsme postupně hodnotili jejich efektivitu. Také jsme rozšiřovali počet škol, do konce tohoto roku budeme pracovat celkem s třiceti školami.

Po několikaleté práci na tomto projektu, kdy jsem viděla zabezpečení mnoha škol v našem kraji, mohu říci, že jsou z bezpečnostního hlediska většinou velmi dobře zajištěny – technický základ mají takřka všechny. Rizikové momenty lze ale někdy vidět u vchodů do škol (např. nedůsledný dohled), v nedostatečném či laxním dozoru, nedoprogramovaném čipovém systému a otevřených, volně přístupných bočních vchodech. Často také zaměstnanci neznají únikové východy z budovy nebo ty jsou nepoužitelné, zamčené, zatarasené, nedostatečně vybavené či na zdech visí zavěšující únikové značení (nejednou jsme ve škole chodili do kruhu). Nebezpečné může být i to, pokud pedagog nenesí do hodiny mobil či se nemůže ve třídě se žáky v případě nebezpečí uzamknout.



To vše jsou záležitosti, které se snažíme se školou na místě řešit a najít soulad mezi naším bezpečnostním pohledem a jejich vlastním specifickým provozem školy.

V poslední době se školám nabízejí soukromé firmy k realizaci různých bezpečnostních opatření, která jsou často velmi nákladná. Pro vedení škol je velmi obtížné se v takových nabídkách orientovat. **Doporučuji vždy ředitelům škol v první řadě jednoduchou úvahu nad tím, co vlastně chci, co od daného opatření očekávám a jestli je vůbec možné, aby to nabídka firmy splnila.** Dále doporučuji popřemýšlet o běžném školním provozu, o možnostech zaměstnanců, žáků a jejich rodičů. To vše musí být v souladu – pokud není, neinvestujte často značené finance a hledejte jiná řešení. V takovém rozhodování může škole pomoci finančně nenákladná odborná konzultace a obhlídka objektu školy za účelem zjištění skutečného stavu na úrovni technických, stavebně-technických, režimových a organizačních opatření. Tato konzultace může být významná, protože sami můžete často přehlédnout to, co externí odborník uvidí jinými očima. Po takové konzultaci se velmi jednoduše dozvíte, zda jsou vaše nastavení správná, zda jsou ve vzájemném souladu či zda je zaměstnanci škol dodržují.

Nákladnější formou odborné konzultace je provedení tzv. bezpečnostního auditu, který je už v mnohém podrobnější a jednotlivé vstupy opatří i doporučeními (např. na technické vybavení vč. orientační ceny). Bezpečnostní audit má rozhodně smysl před zadáním projektové dokumentace při zásadních úpravách ve škole, výběru konkrétní firmy, bezpečnostního zařízení, pro argumentaci u zřizovatele apod. Takový odborný audit škola nikdy nemůže udělat sama. **Sám/a ředitel/ka může ale neplánovaně přijít do školy jinak než obvykle, jiným vchodem, namátkově se vydat na obchůzku po objektu školy, prověřit funkčnost únikových východů, evakuačních plánů (přestože si pro tyto účely platí odborně způsobilou osobu), podívat se, jak a zda zaměstnanci reagují na návštěvy apod.**

CO DODAT NA ZÁVĚR?

1. Zaměstnanci školy jsou vždy těmi, kteří jsou v případě jakékoliv mimořádné události zodpovědní za jim svěřené žáky a studenty a na rozdíl od dětí v prostředí školy často setrvávají a pracují po dobu několika let. Už jen z těchto důvodů jsou to jednoznačně oni, kteří by měli být v této specifické problematice vyškoleni jako první, a teprve jejich prostřednictvím by se následně mělo pracovat s žáky a studenty.
2. Pro dobré zvládnutí jakékoliv mimořádné situace je nezbytné, aby každý zaměstnanec znal dokonale objekt (např. únikové východy) a vnější prostředí své školy. Souběžně je nutné, aby škola měla nastavena funkční bezpečnostní a organizační opatření proti vniknutí neoprávněné osoby, aby s těmito pravidly byli její zaměstnanci seznámeni a v praxi je v rámci běžného provozu dodržovali.
3. Pokud se škola připravuje ke správné reakci v případě útoku, všechny dílčí kroky (invacace/evakuace) si musí zařadit do svého plánu výuky/cvičení (jednou požár, jednou útok), a tím nabyté zkušenosti a dovednosti upevňovat.

Všechny tyto tři body jsou vzájemně propojeny, teprve jako celek jsou komplexní. Separátně nefungují, a z těchto důvodů je nezbytné v prostředí škol se všemi těmito oblastmi pracovat současně.

Více o projektu (vč. fotogalerie) na:
<http://utocnik.kraj-jihocesky.cz>

